

Leter etter olje i sårbare farvann utenfor Grønland

Oljen skal betale Grønlands frihet

Grønlanderne har levd av hval, reker og cash fra Danmark. Nå skal oljen betale øyfolkets selvstendighet. De må bare finne den først.

Nuuk: To tørre hull. Det er resultatet så langt fra leteboringen utenfor Vest-Grønland i år. Optimismen etter Cairn Energys oljefunn i fjor har kjølet litt. Men skotske Cairn gir seg ikke, og skal fullføre to nye leteboringer før sesongen er over. Store oljefunn vil få enorme konsekvenser for Grønland, trolig langt større enn hva oljeeventyret i Nordsjøen har betydd for Norge. Det enorme landet har bare 56 000 innbyggere. Myndighetene har spikret en 59 prosent skatt på oljeinntektene. Det betyr at grønlanderne kan bade i penger – hvis oljen blir funnet og kan utvinnes.

Men oljefunn vil bety mer enn kroner i kassen. Danmark har lovet grønlanderne full selvstendighet – hvis de ønsker det. Kravet er bare at Grønland må betale sine egne regninger. Foreløpig er landet totalt avhengig av tilskuddet på over tre og en halv milliarder kroner fra den danske statskassen.

Selveiere

Frihetshåpet er knyttet til at inntektene finnes på havbunnen og i fjellene. Selvstyreattalen fra 2009 sikret Grønland full rett til egne ressurser. Ingen vet hvilke verdier det er snakk om. Amerikanske United States Geological Survey har anslått at oljeforekomstene bare på østkysten utgjør 31 milliarder fat. Blant optimistene er forhåpningene enorme. Store mineralverdier er også kartlagt, men så langt er bare én gruve i drift. En ikke spe-

På Grønland

TEKST

SVEIN INGE MELAND
951 98 688
svein.inge.meland
@adresseavisen.no

sielt lønnsom gullgruve. Finanskrisen har lagt en demper på investeringslysten, men myndighetene regner med at flere gruveindustrien vil skape flere tusen arbeidsplasser de kommende årene. Men mineraler er ikke nok, mener Jørn Holm i Råstofdirektoratet fast.

– Vi trenger oljeinntekter for å erstatte blokktilskuddet, sier han.

I yttergrensen

Jakten på den siste olje er i ferd med å nå de mest ekstreme steder på kloden. På Grønland er klimaet er strengt, størstedelen av østkysten har permanent is og på den isfrie sørvestkysten kommer isfjell drivende store deler av året.

Myndighetene på Grønland har lagt ut over 70 letelisenser og Statoil er blant aktørene. Så langt har bare Cairn kommet i gang med leteboring, i fjor og i år. Letingen innebærer ekstraordinære tiltak. Grønlandske myndigheter krever at to plattformer skal operere sammen, slik at én kan bore en avlastningsbrønn hvis det skulle bli en lekkasje. Ulykken i Mexico-gulfen skremmer.

Cairn har 20 skip i sving i operasjonen. I år er over 400 isfjell tauet for å unngå å komme i

konflikt med plattformene. Så langt har letingen kostet seks milliarder. Omkring 300 millioner har kommet Grønland til gode. I 2014 ønsker det kanadiske selskapet Husky å starte leting.

Må finne mye

Oljen som Cairn fant i fjor var ikke nok. Skal funnet være lønnsomt, må det være stort. Minst en halv milliard fat, helst én milliard. Utvinningen vil bli dyr på grunn av de klimatiske forhold og fordi infrastrukturen på Grønland er svært beskjeden. Siden 70-tallet er 11 hull boret.

Jørn Holm i Råstofdirektoratet ønsker å holde forventningene nede. Om det gjøres funn nå, vil det gå 10–15 år før produksjonen kan komme i gang og skatteinntektene begynner å strømme for alvor. Grønlandske politikere sikter mot en «norsk modell» for oljevirksomheten og har etablert et nasjonalt oljeselskap, Nunaoil. Selskapet har 25 prosent eierandel i en stor del av lisensene.

Greenpeace vil stanse

Mens selvstyremyndighetene ønsker oljeutvinning, er Alfred E.R. Jakobsen skeptisk. Han er direktør i Sammenslutningen av fiskere og fangere i Grønland.

– Vi er krever lokale høringer, dialog om aktivitetene og innsyn i beredskapsplaner, sier Jakobsen.

Noen som absolutt ikke vil ha noe grønlandsk oljeeventyr, er Greenpeace. I sommer aksjonerte organisasjonen mot Cairn.

– Vi behøver ikke å ta ekstra sjanser i Arktis, sier kampanjesjef Henrik Pedersen i København. – Det er ikke nødvendig å finne mer olje. Energibruken kan omstilles med oljen som allerede er funnet.

Stort land – små forhold
Grønland sliter med lavt utdan-

ningsnivå. Samfunnsinstitusjonene er små og svake. Råstoffdirektoratet, som skal styre både olje og mineralvirksomheten, er tynt bemannet. De skal hansk med mektige multinasjonale selskaper med enorme ressurser. Det statlige oljeselskapet, Nunaoil, holder til i en vanlig villa i hovedstaden Nuuk og består av bare åtte personer. Ifølge direktør Hans Kristian Olsen er planene lagt for hvordan selskapet skal skaffe finansiering, hvis det blir funnet olje og Nunaoil får muligheten til å delta i en utbygging.

– Er du redd selskapene trekker seg ut hvis det ikke snart gjøres et stort funn?

– Kostnadene vil kanskje få dem til å endre strategi. Men verden trenger olje, sier Olsen med et forsiktig smil. Han mener sikkerheten rundt letingen er tilfredsstillende.

Store utfordringer

En eventuell oljeutvinning krever helt spesielle metoder. Undervannsinstallasjoner må kanskje graves ned i havbunnen for å unngå å bli skrapet vekk av enorme isfjell. Skal plattformer operere på overflaten, må de ha en flåte av støttefartøyer. Eventuelt må de konstrueres på helt nye måter for å takle isen.

Kontinentalsokkelen på østsiden er mest lovende, og regnes som et geologisk speilbilde av norskekysten. Men her er også forholdene vanskeligst. Kanskje kan ilandføring til Island være aktuelt. Foreløpig letes det på den litt enklere sørvestkysten, men det er lagt ut mange lisenser også i øst.

Grønland står overfor vanskelige valg. Naturen i Arktis er sårbare og en oljekatastrofe kan være skjebnesvanger for fiskeriene. I dag er Grønland totalt avhengig av fiskeriene. Salget av reker, kveite og torsk står for over 80 prosent av eksportinntektene.

FAKTA

Enormt land

- Grønland regnes som verdens største øy og dekker 2,2 millioner kvadratkilometer.
- Det tilsvarer arealet av Frankrike, Spania, Tyskland, Portugal, Østerrike, Sveits, Tsjekkia, Nederland, Belgia, Storbritannia og Danmark – til sammen.
- Befolkningen på dette enorme arealet teller 56 000 personer, omtrent som i Steinkjer, Stjørdal og Melhus samlet.
- 80 prosent av landet ligger under innlandsisen.
- Det isfrie området er på størrelse med Sverige.
- Sydspissen av Grønland ligger på samme breddegrad som Oslo, nordspissen stikker langt nord for Svalbard og er det nærmeste fastlandet til Nordpolen.

– Vi behøver ikke å ta ekstra sjanser i Arktis.

HENRIK PEDERSEN, kampanjesjef i Greenpeace

– Vi trenger oljeinntekter for å erstatte blokktilskuddet.

JØRN HOLM, Råstofdirektoratet

1000-1200-tallet

Inuitene på Grønland stammer fra innvandringen på 1000-1200-tallet. Denne Thule-kulturen kjennetegnes av bruken av kajakk og fangst på hval og sel.

1400-tallet

Eirik Raude og norrøne bosettere kom fra Island til Grønland på 1000-tallet. Nordboerne forsvant trolig på 1400-tallet.

1721

Den norske presten Hans Egede kom i 1721 og innledet den danske koloniseringen.

1814

Da Danmark mistet Norge til Sverige i Kjølefreden 1814, forble de gamle norske skattlandene Grønland, Island og Færøyene på danske hender.

Flytter fjell: Over 400 isfjell er flyttet i år. På bildet sleper Trans Viking et isfjell på 2,9 millioner tonn. Kristiansand-selskapet MD Group AS har utviklet utstyret som håndterer isfjellproblemene. I bakgrunnen Cairns leteplattform. Foto: Trans Viking, Viking Supply Ships

Frykter ikke for egen kultur

– Jeg er ikke redd for at kulturen vår blir ødelagt. Den er sterk. Vi har alltid levd med den europeiske kulturen, men har bevart våre tradisjoner, sier Maren-Louise Paulsen.

Hun spiser lunsj i kantinen på Grønlands universitet i Nuuk sammen med venninnen Pipaluk Egede Nielsen.

Paulsen studerer språk og litteratur og er samtidig utgiver av Grønlands første, og eneste, livsstilsmagasin, Anu Una Una Anu. Hun har studieopphold bak seg i USA, men satser på en karriere på Grønland.

Paulsen registrerer både iveren etter å finne olje og skepsisen, men synes det er vanskelig å ha noen klar oppfatning.

– Mange er bekymret for naturen, mens andre sier vi trenger den for å få vår selvstendighet.

Hennes største bekymring for Grønland er at utdanningsnivået ikke er høyere.

Altfor få tar videregående skole og høyere utdanning.

Mer kompetanse: Pipaluk Egede Nielsen og Maren-Louise Paulsen er usikre på det mulige oljeeventyret. De to studentene er opptatt av at flere grønlandere må ta høyere utdanning. Foto: SVEIN INGE MELAND

1930-tallet

På 30-tallet okkuperte Norge deler av Øst-Grønland, men ble tvunget vekk av domstolen i Haag.

1953

Grønlands status som koloni ble opphevet i 1953.

1953

Under 2. verdenskrig og under den kalde krigen var Grønland en viktig flybase for amerikanerne. USA har fortsatt Thule-radaren i Nord-Grønland.

1979

2009

I 1979 fikk Grønland hjemmestyre og i 2009 selvstyre. Danskene har hånd om justisområdet, forsvaret og deler av utenrikspolitikken, mens resten ligger under selvstyremyndighetene. Befolkningen bestemmer selv om/når de landet blir selvstendige.